

Jacek Szadkowski

Sonata Claromontana

quasi una fantasia corale

na motywach IX Mszy gregoriańskiej „Cum iubilo” na uroczystości i święta maryjne

ZGIERZ MMIII A. D.

Od kompozytora:

Jasna Góra,

zwana „duchowa stolica Polski”, jest - niewątpliwie - miejscem szczególnych doznań dla każdego człowieka nawiedzającego to miejsce, a tym bardziej dla każdego Polaka i chrześcijanina.

Obok przeżyć natury religijnej i mistycznej, człowiek obdarzony wrażliwością artysty może w tym szczególnym miejscu doświadczyć także niewyrażalnych w innej niż sztuka formie doznań, będących efektem bezpośredniego kontaktu z arcydziełami najwyższej klasy (w tym także muzyki). Niewiele jest już wszak miejsc (i w Polsce, i na świecie) gdzie usłyszeć można chorał gregoriański i religijna polifonia w naturalnej dla nich atmosferze - tzn. podczas sprawowanej liturgii.

Szczególne są także doznania organistów, którym było dane wykonywać swą posługę podczas liturgii sprawowanej w tym niezwykłym miejscu: czy to w wypełnionej szczerze wiernymi Kaplicy Cudownego Obrazu, czy w ogromnej przestroni Bazyliki Jasnogórskiej, czy wreszcie: wobec wielotysięcznego tłumu zgłębiającego błonia przed Jasnogórskim Szczytem podczas największych uroczystości.

Z takich doznań zrodził się pomysł niniejszego utworu. I to właśnie wyraża to tytuł: „Sonata Claromontana”.

***

Część pierwsza zbudowana jest na planie swobodnie potraktowanej (zgodnie z sugestią zawartą w podtytułach) formy sonatowej. Temat pierwszy jest dosłownym cytatem początkowego odcinka „Kyrie” z IX Mszy gregoriańskiej „Cum iubilo” (na uroczystości i święta maryjne). Temat drugi został oparty o początkowy fragment „Sanctus” z tejże Mszy. Szczególna rola w I części (jak i pozostałych) pełni motyw: B-A-C-H i B_(c)-E-G-E-B_(c) (odnalezienie trzeciego motywu, użytego cokolwiek krótko, jak i jego interpretacje - pozostawiam wnikliwym analitykom). Wspomniane motywy zostały wyodrębnione przy pomocy luków drukowanych linią przerywaną. Nie należy zatem traktować owych luków jako znaków artykulacyjnych, natomiast zalecane jest traktowanie ich jako znaków określających frazowanie (tam gdzie jest to możliwe i logiczne).

Część druga jest chorałowym opracowaniem melodii: „Agnus Dei” z Mszy IX. Drugi łącznik, cytujący fanfarny motyw rozpoczynający „Gloria”, powtórzony na początku części trzeciej, stanowi element wiążący obie części i uzasadniający ich wykonanie „attaca”.

Część trzecia nawiązuje do formy passacaglie. Jej temat utworzony został w oparciu o początkowy odcinek melodii jasnogórskiej pieśni: „Z dawna Polski Tyś Królowa, Maryjo”. Nietypowa ilość taktów tematu (7) ma na celu wyrażenie teologicznej prawdy o szczególnym działaniu Ducha Świętego w życiu Maryi. Liczba nut tematu (14) wskazuje symbolicznie na motyw: B-A-C-H (14 - to suma liczb określających kolejność tych liter w alfabecie niemieckim).

„Passacaglia” rozwija się w trzech odcinkach. Koniec każdego z tych odcinków wyznacza wariacja ukazująca temat w najwyższym głosie.

Odcinek pierwszy wykorzystuje kontrapunkty zbudowane z opisanych wyżej „motywów przewodnich” i ich przekształceń.

W odcinku drugim wykorzystane zostały jako kontrapunkty cytaty z „Gloria”, w schemacie rytmicznym oddającym „motywy przewodnie” zapisane alfabetem Morse’a, opracowane technika nawiązująca do średniowiecznej formy polifonicznej: „organum” (warto zaznaczyć, że zapisany alfabetem Morse’a motyw: B-A-C-H liczy 14 znaków).

Ostatni odcinek łączy opisane techniki z przypomnieniem wybranych myśli tematycznych poprzednich części w kontrapunkcie z tematem części trzeciej.

Krótki koda operuje tymi samymi, co opisane wyżej, sposobami przekształcania motywów i symbolika liczb.

Należy zaznaczyć, że niezwykle ważną rolę we właściwej interpretacji niniejszego utworu pełni uwaga dotyczące rejestracji, szczegółowo określone na stronie następnej w odniesieniu do organów kościoła pod wezw. Św. Teresy i Św. Jana Bosco w Łodzi. Wraz z dyspozycją wspomnianego instrumentu stanowią one swoisty wzorzec dla każdego innego instrumentu.

Zgierz, dnia 7 października 2001 r.

Registracje wzorcowe dla organów salezjańskiego kościoła parafialnego pod wezwaniem Św. Teresy i Św. Jana Bosco w Łodzi

01 70, 73, 76,
53, 55, 57, 59-61, 63, 65,
33-39, 41, 44, 46-47,
20, 22-23, 25, 27, 29,
1, 4-8, 10, 12, 13, 15.

02 69-76,
51-55, 57-65, 67,
33-48,
20-29, 31,
1-2, 4-16.

03 70-71
53-55, 57-58,
33-35, 38, 42,
20, 22-25,
2, 4, 6-8.

04 = **03** + 69, 72,
44, 47,
29,
5, 12.

05 69-73, 75-76,
52, 54-55, 58, 61, 63,
33-35, 37-39, 41, 44-46,
21-23, 25-27, 29,
1, 3-8, 12, 15.

06 = **05** + 49,
14.

07 69,
54-55, 58,
34-35, 38,
19, 21-22, 24, 28, [32]
3-4, 7-8.

08 = **02** + 49,
3.

* * * * *

11 = **03** + 1, 5, 12.

12 = **11** + 37, 41.

13 = **12** + 44.

14 = **13** + 61-62.

15 = **05**

16 = **15** + 14.

17 = **02** + 49.

18 = **17** + 2.

* * * * *

21 54-56, 58,
33, 38, 42,
21-22, 28, 31,
3, 5-7, 9-10.

22 = **21** + 65,
34,
2, 15

23 55,
33-34, 38,
1, 3, 5, 7-9.

24 = **23** + 21, 24,
6, 10.

25 = **24** + 53,
40, 42,
25, 28,
2, 12.

26 55,
33-34, 38-39,
21-22,
1, 3, 6-9.

27 = **26** - 8;
+ 56,
5.

28 = **03** + 1, 5, 9, 12.

* * * * *

31 = **26** + 29,
10.

32 = **03** + 69, 72-73, 75,
63,
29,
1, 5, 9-10, 12, 15.

33 69,
51, 55, 66, 68,
33, 35, 38, 40,
22,
4, 7, 9.

34 = **28**

35 = **05** + 57, 65,
9-11;

36 = **01** + 58, 62, 64,
28,
3, 9, 11, 16.

37 = **02** + 3, 17.

38 = **37** + 49-50.

DYSPOZYCJA:

Pedał:

1. I/P
2. II/P
3. III/P
4. IV/P
5. Kontrabas 32'
6. Pryncypał 16'
7. Subbas 16'
8. Oktawa 8'
9. Flet rurkowy 8'
10. Oktawa 4'
11. Kwintadena 2'
12. Alikwot 3 x 5^{1/3}'
13. Mixtura 6 x 4'
14. Puzon 32'
15. Puzon 16'
16. Trąbka 8'
17. Trąbka 4'

Manual I (Pos.)

18. III/I
19. IV/I
20. Pryncypał 8'
21. Kwintadena 8'
22. Flet kryty 8'
23. Oktawa 4'
24. Flet rurkowy 4'
25. Oktawa spiczasta 2'
26. Kwinta 1^{1/3}'
27. Flet 1'
28. Sesquialtera 2^{2/3} + 1^{1/3}'
29. Szarf 5 x 1'
30. Dulcjan 16'
31. Róg krzywy 8'
32. Tremolo

Manual II (Hw.)

33. I/II
34. III/II
35. IV/II
36. Pryncypał 16'
37. Pryncypał 8'
38. Flet kryty 8'
39. Flet rurkowy 8'
40. Gamba 8'
41. Oktawa 4'
42. Róg kozii 4'
43. Kwinta 2^{2/3}'
44. Oktawa 2'
45. Komet 3-5 x
46. Mixtura 4-6 x 2'
47. Cymbalki 4 x 1'
48. Trąba 16'
49. Trąbka horyzontalna 8'
50. Trąbka horyzontalna 4'

Manual III (Sw.):

51. IV/III
52. Kwintadena 16'
53. Pryncypał 8'
54. Flet podwójny 8'
55. Salicet 8'
56. Unda maris 8'
57. Pryncypał 4'
58. Flet łączony 4'
59. Nasat 2^{2/3}'
60. Flet leśny 2'
61. Tercja 1^{3/5}'
62. Mixtura 4-6 x 2^{2/3}'
63. Cymbalki 3 x 1^{1/2}'
64. Bombard 16'
65. Trąbka 8'
66. Obój 8'
67. Szalamaja 4'
68. Tremolo

Manual IV (Bw.):

69. Róg kozii 8'
70. Flet kryty 8'
71. Kwintadena 4'
72. Pryncypał 2'
73. Kwinta 1^{1/3}'
74. Septyma 1^{1/3}'
75. Oktawa 1'
76. Cymbalki 3 x 1^{1/6}'
77. Vox humana 8'
78. Tremolo
79. Dzwony g-g²

I

Jacek Rządkowski (* 1967)

01
Adagio (♩ = 60) *e rubato molto*

(poco rall.)

02
Tempo I (poco rall.)

03
Moderato (♩ = 80)

Musical score for measures 1-8. The score is written for two staves: Treble and Bass. Measure 1 starts with a treble clef, a key signature of one flat (B-flat), and a 4/4 time signature. The tempo is Adagio (♩ = 60) e rubato molto. The dynamic is *Hw. ff*. The score includes various musical notations such as slurs, ties, and dynamic markings. Measure 2 has a *ff* dynamic. Measure 3 has a *fff* dynamic. Measure 4 has a *fff* dynamic. Measure 5 has a *fff* dynamic. Measure 6 has a *mp* dynamic. Measure 7 has a *mp* dynamic. Measure 8 has a *mp* dynamic. The key signature changes to two flats (B-flat, E-flat) at measure 9.

Musical score for measures 9-17. The score is written for two staves: Treble and Bass. Measure 9 starts with a treble clef, a key signature of two flats (B-flat, E-flat), and a 4/4 time signature. The tempo is (poco rall.). The dynamic is *ff*. Measure 10 has a *ff* dynamic. Measure 11 has a *mf* dynamic. Measure 12 has a *mf* dynamic. Measure 13 has a *mf* dynamic. Measure 14 has a *mf* dynamic. Measure 15 has a *mf* dynamic. Measure 16 has a *f* dynamic. Measure 17 has a *f* dynamic. The tempo is (Poco piu mosso) and the dynamic is *mf*. The key signature changes to three flats (B-flat, E-flat, A-flat) at measure 18.

Musical score for measures 18-24. The score is written for two staves: Treble and Bass. Measure 18 starts with a treble clef, a key signature of three flats (B-flat, E-flat, A-flat), and a 4/4 time signature. The tempo is *molto rall.*. The dynamic is *ff*. Measure 19 has a *ff* dynamic. Measure 20 has a *ff* dynamic. Measure 21 has a *ff* dynamic. Measure 22 has a *ff* dynamic. Measure 23 has a *ff* dynamic. Measure 24 has a *ff* dynamic. The tempo is *Largo molto* (♩ = 48) e cantabile molto. The dynamic is *mp*. The key signature changes to two flats (B-flat, E-flat) at measure 25.

28

05

Risoluto (♩ = 108)

f
Hw.

3

41

11

Poco Allegretto (♩ = 88) *e sempre poco accelerando*

12 13 14

mp *mf* *f*

mp *mf*

47

15

Moderato (♩ = 80) *rubato molto e leggero (poco rall.)* Adagio Maestoso (♩ = 60) *e rubato molto*

16 17 18

ff *fff* *fff*

ff *fff*

53

53

61

13 *sempre poco accelerando* V 14 (poco rall.) 15 I => Q

61

mf *f* *ff*

mf *f* *ff*

70

07 *Largo molto* (♩ = 48) *e cantabile molto*

Pos.

Hw.

70

mp *p*

p

86 **05** Poco Allegretto (♩ = 88) *e poco accel.* **06** *molto rall.* **04** Moderato molto (♩ = 66) *(poco rall.)*

Hw.f *ff* *mf*

f *ff* *mf*

94 *poco accel. e leggero* *molto rall.* **05** Moderato molto (♩ = 66) *e rubato molto*

f

f

100 **02** Adagio molto e Grandioso (♩ = 54) **08**

fff *fff [Organo pleno]*

fff

II

0 => 2

2 1

Larghetto (♩ = 54)

Musical score for measures 1-6. The score is in 4/4 time. The upper staff (treble clef) features a melodic line with a dynamic marking of *Sw. mp*. The lower staff (bass clef) provides harmonic support with a dynamic marking of *Hw. mf*. A double bar line is present at the end of measure 6.

Musical score for measures 7-14. The score is in 6/8 time. The upper staff (treble clef) includes a *poco rall.* marking and features triplet markings (3) in measures 11 and 12. The lower staff (bass clef) continues the harmonic accompaniment. A double bar line is present at the end of measure 14.

Musical score for measures 15-22. The score is in 3/4 time. The upper staff (treble clef) has a dynamic marking of *Sw. mp*. The lower staff (bass clef) has a dynamic marking of *Hw. mf*. The tempo marking *Poco meno mosso e sempre poco rall.* is present at the beginning, and *Tempo I* is indicated at measure 17. A double bar line is present at the end of measure 22.

21

Appassionato (♩ = 108) *(poco rall.)*

Hw. f

30

molto rall.

Tempo I

Sw. *mp*

Hw. mf

36

Sw. *ppp* *(attaca)*

(jaloussie)

III

22

Appassionato (♩ = 108)

23

Tempo di passacaglia (♩ = 54-60)

Musical score for measures 22-23. The top system consists of a grand staff (treble and bass clefs) and a separate bass clef line. Measure 22 is in 4/4 time, marked *Hw. mf* and *(jaloussie)*. Measure 23 is in 3/4 time, marked *f*. The score includes various musical notations such as slurs, ties, and dynamic markings.

Musical score for measures 24-25. The top system consists of a grand staff (treble and bass clefs) and a separate bass clef line. Measure 24 is in 3/4 time, marked *Hw. pp*. Measure 25 is in 3/4 time, marked *p*. The score includes various musical notations such as slurs, ties, and dynamic markings.

Musical score for measures 26-27. The top system consists of a grand staff (treble and bass clefs) and a separate bass clef line. Measure 26 is in 3/4 time, marked *mf*. Measure 27 is in 3/4 time, marked *mf*. The score includes various musical notations such as slurs, ties, and dynamic markings.

27

Musical score for measures 27-32. The top staff is in treble clef with a 7/8 time signature, featuring a complex melodic line with many sixteenth notes and slurs. The middle staff is in bass clef with a 7/8 time signature, featuring a similar complex melodic line. The bottom staff is in bass clef with a 7/8 time signature, featuring a simple bass line with quarter and eighth notes.

33

Musical score for measures 33-36. The top staff is in treble clef with a 7/8 time signature, featuring a complex melodic line with many sixteenth notes and slurs. The middle staff is in bass clef with a 7/8 time signature, featuring a similar complex melodic line. The bottom staff is in bass clef with a 7/8 time signature, featuring a simple bass line with quarter and eighth notes.

mp

mf

37

Musical score for measures 37-40. The top staff is in treble clef with a 7/8 time signature, featuring a complex melodic line with many sixteenth notes and slurs. The middle staff is in bass clef with a 7/8 time signature, featuring a similar complex melodic line. The bottom staff is in bass clef with a 7/8 time signature, featuring a simple bass line with quarter and eighth notes.

Sw.
p

41

p

Hw.
mp

2B

48

2 => 3

mf

31

58

32

f

3

65 *mp* *Sw.* *p*

72 *Hw.* *mp* *mp*

81 *mf* *mf*

89 **36** **36**

f *ff*

f *ff*

98 **37**

fff *fff*

104 *poco rall.*

f

38

Adagissimo e Grandioso al Fine

110

fff [Organo pleno]

poco rall.

111

lunga